

Vastausprosentit, kuolinsyyt ja -iät sekä yleisimmät sairausryhmät

TEKSTI **ELISA KOHTAMÄKI**

TAULUKOT JA KAAVIOT **RANJA EKLUND** JA **ELISA KOHTAMÄKI**

Kesä–elokuussa 2015 tehtiin terveystarkastus, joka koski vuosina 1996–2013 syntyneitä salukeja. Näitä on Suomessa yhteensä 1420 kpl (728 urosta, 692 narttua). Tuontikoiria näistä on 202 kpl (111 urosta, 91 narttua).

Viidakkorummun, sähköpostipommituksen ja puhelinoitojen tuloksena kyselyyn saatiin ennätyselliset 730 (329+401) vastausta varsinaisesta kohderyhmästä. Tämä vastaa 51,4 prosenttia kyseisen ajanjakson salukipopulaatiosta. Lisäksi saatiin kohderyhmän ulkopuolelta 13 vastausta, joista yhtä v. 1993 syntynyttä lukuun ottamatta kaikki olivat v. 2014 syntyneistä. Tuonteja vastanneista oli 108 kpl (53,5 % ajanjakson tuonneista) ja kuolleita 225 kpl (30,8 % vastanneista).

Kaaviossa 1 on esitetty vuosina 1996–2013 syntyneiden urosten ja narttujen lukumäärät sekä kyselyyn vastanneiden määrät sukupuolittain. Nartuista oli vastattu selvästi aktiivisemmin.

Tuontikoirien määrä Koiranetistä ja Salukikerhon sivujen ”Salukit Suomessa”-sivustosta laskettuna eroaa jonkin verran, sillä kaikkia tuonteja ei ole rekisteröity Suomeen. Tässä yhteenvedossa käytettyihin lukuihin on yhdistetty sekä Koiranetin viralliset että ”Salukit Suomessa”-sivuston

epäviralliset mutta laajemmat tiedot.

Taulukkoon 1 (seuraavalla sivulla) on kerätty suomalaisten salukien määrät ja vastausprosentit vuosittain eriteltyinä.

Kaaviossa 2 on havainnollistettu vastanneiden jakaantumista eri vuosille. Parhaimmat vastausprosentit löytyvät luonnollisesti viimeisiltä vuosilta.

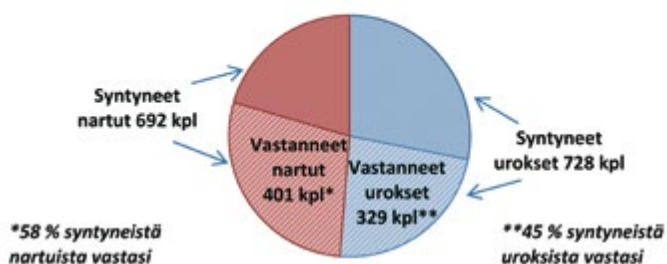
Yhteenvedossa käsitellään kaikkia kohderyhmään kuuluvia vastanneita yhtenä ryhmänä, jos ei toisin ole mainittu.

Elinikä ja kuolinsyyt

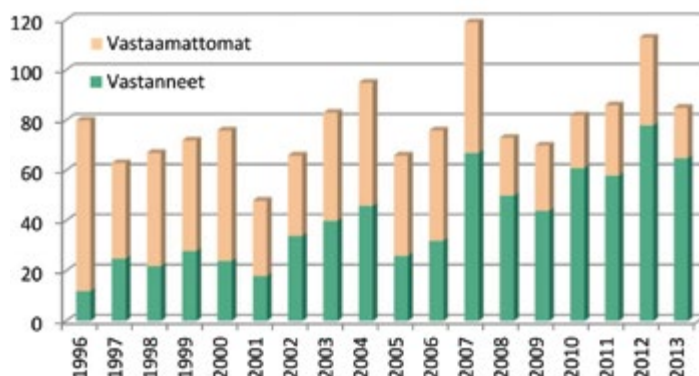
Vuosina 1996–1999 syntyneet (87 kpl) olivat kaikki edesmenneitä ja niiden keskimääräinen elinikä oli 11,8 vuotta. Vuosina 2000–2004 syntyneet salukit ovat tänä vuonna 11–15 vuotta täyttäviä. Kyselyyn vastanneista näinä vuosina syntyneistä 162 salukista oli elossa 70 koiraa (43,2 %).

Koko ajanjaksolla 1996–2013 keskimääräinen elinikä oli 9,5 vuotta ja mediaani* 10,2 vuotta. Kun laskennasta poistetaan keskiarvoa laskevat tapaturmaisesti kuolleet ja pennun

1996-2013 syntyneiden suhde vastanneisiin: kokonaisvastausprosentti 51,4 %

Kaavio 1. Syntyneiden ja vastanneiden suhteet sukupuolittain jaoteltuina.

Kaavio 2. Vastanneiden määrä (vihreä) suhteessa kokonaismäärään vuosittain. Syntyneissä on mukana tuonnit, viennit on vähennetty.

synnynnäisen vian tai epämuodostuman vuoksi kuolleet, saadaan keskimääräiseksi eliniäksi 10,1 vuotta ja mediaaniksi 11,0 vuotta. Eli jos saluki säästyy tapaturmilta, puolet elää 11-vuotiaaksi. Tässä laskelmassa on muistettava, että nuorempien ikäluokkien nuorena kuolleet vaikuttavat keskimääräiseen elinikään alentavasti, koska kyseisen ikäryhmän vanhaksi elävät koirat ovat vielä elossa. Tarkin laskelma eliniästä saadaan populaatiosta, jonka kaikki yksilöt ovat jo kuolleet. Tulemme tarkastelemaan tätä myöhemmissä osioissa.

Taulukossa 2 on esitetty kuolinsyyt sekä keskimääräiset eliniät. Kuolinsyiden jaottelu taulukossa vastaa Koiranetin jalostustietojärjestelmän kuolinsyytilaston jaottelua. Vertailun vuoksi on lisätty edellisen terveystutkimuksen tulokset.

Kaaviossa 3 on havainnollistettu salukiemme eliniän pituutta esittämällä jokaisen ikäryhmän kuolleiden määrä kappaleina. Lähes puolet salukeista (101 kpl, 49 %) elää vähintään 11-vuotiaaksi. Tässä vastaajaryhmässä yli kolmannes on elänyt yli 12-vuotiaaksi (73 kpl, 35 %) ja joka seitsemäs (15 %) hienosti yli 14-vuotiaaksi.

Vuoteen 2010 verrattuna käyrät ovat pääpiirteiltään samanmuotoisia, mutta muutamien ikäluokkien kohdalla on suuri eroja. On muistettava, että näin pienillä lukumäärillä sattumalla on suuri vaikutus palkkien koon vaihteluun. Ilahduttavaa on kuitenkin todeta, että vuoden 2015 kyselyssä on edellistä kertaa huomattavasti enemmän yli 14-vuotiaita. Odotettu elinikä onkin tässä aineistossa vuoden korkeampi kuin vuoden 2010 kyselyssä.

Terveys

Taulukossa 3 (seuraavalla aukeamalla) on esitetty yleisimmät sairausryhmät. Taulukosta voidaan tehdä kaksi merkittävää huomiota. Suurin muutos näyttää tapahtuneen allergioissa, iho-oireissa ja tulehduksissa: niitä oli ilahduttavan paljon vähemmän kuin viime kyselyssä, lasku on yli 10 %. Voidaan pohtia, alkaisiko lisääntyneen ulkosiitoksen käytöstä seurannut monimuotoisuuden kasvu näkyä vähitellen koiriemme terveydessä.

Kolme muuta sairausryhmää (kasvaimet, sydänsairaudet ja autoimmuunisairaudet) näyttäisivät lisääntyneen, mutta niille kaikille löytyy luonnollinen selitys. Siitä lisää tuonempana.

Toinen huomio liittyy tuonteihin. Kun edellisellä kerralla kaikkia sairausryhmiä esiintyi prosentuaalisesti vähemmän tuonneilla kuin koko kannassa, tilanne on nyt tasoittunut ja jopa kääntynyt toisin päin sydän- ja autoimmuunisairauksien kohdalla. Jos tuontien sairausprosentti on edelliskerrasta huonontunut ja koko populaation parantunut, se tarkoittaa sitä, että kotimaisen kannan tilanne on parantunut vielä koko populaation keskiarvoa enemmän.

Prosentit antavat suuntaa koko salukipopulaation terveystilanteeseen, joka on jollakin virhemarginaalilla samaa suuruusluokkaa kuin kyselyyn vastanneiden keskuudessa. Kappalemääriä ei tule suhteuttaa suoraan koko populaatioon, vaan prosentit on laskettava kyselyyn vastanneiden määräästä.

** Mediaani ilmoittaa jakauman keskimmäisen, tyypillisen arvon: puolet arvoista on sitä suurempia ja puolet sitä pienempiä. Mitä symmetrisempi jakauma, sen lähempänä keskiarvo ja mediaani ovat toisiaan.*

Taulukko 1. Vastausprosentit

Syntymävuosi	Urokset	Nartut	Yht.	Vastauksia	Vastaus-%
1996	49	31	80	12	15,0
1997	34	29	63	25	39,7
1998	31	36	67	22	32,8
1999	29	43	72	28	38,9
2000	34	42	76	24	31,6
2001	22	26	48	18	37,5
2002	35	31	66	34	51,5
2003	40	43	83	40	48,2
2004	57	38	95	46	48,4
2005	36	30	66	26	39,4
2006	45	31	76	32	42,1
2007	65	54	119	67	56,3
2008	37	36	73	50	68,5
2009	33	37	70	44	62,9
2010	42	40	82	61	74,4
2011	40	46	86	58	67,4
2012	57	56	113	78	69,0
2013	42	43	85	65	76,5
Yhteensä 1996-2013	728	692	1420	730	51,4

Taulukko 1. Suomalaiset salukit ja vastausprosentit vuosittain. Lukumääristä on vähennetty viennit ja niihin on lisätty tuonnit.

Kasvaimet ja syövät

Eniten, peräti noin joka neljännellä, oli erilaisia kasvaimia tai syöpiä (23,0 %). Useilla koirilla esiintyi monia erilaisia kasvaimia. Tämän sairausryhmän tulos eroaa huomattavasti edellisestä, sillä edellisellä kerralla ei kysytty erikseen rasvapatteja/lipoomia, joita nyt oli peräti 88 koiralla. Näistä 54 koiralla rasvapatti oli ainoa kasvain, eikä yksikään ollut pahanlaatuinen. Jos tilastosta poistetaan nuo yleensä harvinaiset, keskimäärin vasta yhdeksän vuoden jälkeen esiintyvät lipoomat, kasvainten tai syöpien lukumääräksi saadaan 114 (15,6 %). Lipoomien kanssa tai ilman, kasvaimet ja syövät ovat silti runsaslukuisin yksittäinen sairausryhmä.

Nisäkasvaimet muodostivat lipoomien jälkeen suurimman ryhmän (58 kpl). Nisäkasvaimia ilmenee tyypillisimmin 9-vuotiaana, ja niistä 60 % on hyvänlaatuisia.

Prosentit antavat suuntaa koko salukipopulaation terveystilanteeseen, joka on jollakin virhemarginaalilla samaa suuruusluokkaa kuin kyselyyn vastanneiden keskuudessa.

Muita kasvaimia ja syöpiä näyttäisi esiintyvän melko satunnaisesti. Raportoiduista vakavimmat, pahanlaatuisimmat ja huonoimman ennusteen saavat syövät ovat hemangiosarkooma, osteosarkooma ja lymfooma. Hemangiosarkooma, jota oli raportoitu yhdeksällä koiralla, iskee tyypillisesti pernaan tai sydämeen, ja se on yleisin pernaassa tavattava kasvain koiralla. Kirjallisuuden mukaan pahanlaatuisista pernakasvaimista kaksi kolmesta on hemangiosarkoomia. Pernakasvaimet ja hemangiosarkooma on tässä tilastoitu erillisinä tapauksina. On kuitenkin pidettävä mahdollisena, että osa raportoiduista pernakasvaimista on ollut hemangiosarkoomia. Pernakasvainten laatu oli tutkittu vain neljässä tapauksessa, joista yksi oli hyvänlaatuisuinen. Hemangiosarkoomiin sairastutaan tyypillisimmin 8–9-vuotiaana.

Taulukko 2
Kuolinsyyt sekä keskimääräiset eliniät.
Vertailun vuoksi on lisätty edellisen terveystarkastuksen tulokset.

Taulukko 2. Kuolinsyyt	2010		2015	
	Keskim. elinikä	Yhteensä (kpl)	Keskim. elinikä	Yhteensä (kpl)
Hengitystiesairaus	5	4	8,6	6
Hermostollinen sairaus	6	4	6,2	3
Pyoderma, vakava tai toistuva märkivä ihotulehdus	7,1	1	4,7	2
Immuunihemolyyttinen anemia, IMHA, AIHA	4,2	8	4,3	5
Muu immunologinen sairaus	3,9	6	9,5	1
Verihiutalekato, trombosytopenia	7,7	4	6,7	7
Moniniveltulehdus, immunologinen polyartriitti	-	-	7,6	1
Ihon tai ihonalaiskudoksen kasvain	9,75	2	-	-
Lymfooma, imusolmukekyöpä	6	6	7,3	7
Maksan, munuaisten tai suoliston kasvain	10,4	8	10,7	8
Muu kasvainsairaus	9,7	19	10,9	27
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	10	2	9,9	14
Utarekasvain, nisäkasvain	12,4	6	13,4	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	4,5	1	7,4	7
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	7,9	2	6,3	7
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	5	4	4,1	3
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0,2	2	0,1	1
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	10,2	21	9,3	16
Sydänlihassairaus, kardiomyopatia	10	6	9,2	8
Tapaturma tai liikennevahinko	3	14	3,5	19
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13,2	42	13,6	58
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	2,5	2		-
Munuaisten vajaatoiminta	9,5	2		-
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8	7	7,5	3
Muu sairaus, jota ei ole listalla	8,5	20	7,9	19
Kaikki yhteensä (poistettu kohdat: Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma ja Tapaturma tai liikennevahinko)	9,5	193	10,1	225

Taulukko 3. Terveet, tapaturmat sekä yleisimmät sairausryhmät

Vuosi	2010 kaikki	2010 tuonnit	2015 kaikki	2015 tuonnit
Vastauksia (kpl)	700	81	730	108
Ei raportoitavaa	318 (45,4 %)	48 (59,3 %)	346 (47,4 %)	55 (50,9 %)
Tapaturmia	82 (11,7 %)	5 (6,2 %)	127 (17,4 %)	20 (18,5 %)
Sairaudet				
Allergiat, iho-oireet, tulehdukset	175 (25,0 %)	13 (16,0 %)	107 (14,7 %)	14 (13,0 %)
Kasvaimet tai syöpä	109 (15,6 %)	6 (7,4 %)	168 (23,0 %)	16 (14,8 %)
Sydänsairaudet	58 (8,3 %)	4 (4,9 %)	92 (12,6 %)	14 (13,0 %)
Autoimmuunisairaudet	40 (5,7 %)	4 (4,9 %)	51 (7,0 %)	9 (8,3 %)

Tuontikoirat sisältyvät myös ”kaikkiin”, mutta ne on vertailun vuoksi laskettu lisäksi erikseen.

Taulukko 3.
Terveet, tapaturmat ja yleisimmät sairausryhmät vuosien 2010 ja 2015 terveystutkimuksissa.

Taulukossa 4 on esitetty kasvainten ja syöpien tarkempi sisältö. Vuoden 2010 kyselyssä ei kysytty syövästä ja kasvaimista yhtä tarkasti kuin nyt, joten vuosien 2010 ja 2015 tilastot taulukossa 4 eroavat hieman. Huomatkaa myös, että luvut ovat kappaleina. Koska vastanneiden perusjoukko ei ole yhtä suuri molempien vuosien kyselyissä, lukuja ei voi verrata suoraan kyselyjen välillä. Prosenteiksi tapauksia ei kuitenkaan näin pienissä lukumäärissä kannata laskea.

Allergiat, ihottumat ja tulehdukset

Allergiat, ihottumat ja tulehdukset olivat toiseksi suurin sairausryhmä 14,7 prosentilla. Oireiden alkamisikä vaihtelee pennusta yli 14-vuotiaaseen, mutta keskimäärin ja tyypillisimmin oireilu tässä ryhmässä alkaa hyvin nuorena, noin

Koska vastanneiden perusjoukko ei ole yhtä suuri molempien vuosien kyselyissä, lukuja ei voi suoraan verrata vuosien välillä.

Taulukko 4. Kasvaimet ja syövät

Vuosi	2010	2015
Kasvaimet ja syövät yhteensä (kpl)	109	168
Nisäkasvaimet	38	58
Ihon ja ihonalaiskudoksen kasvaimet	12	18
Lipoomat	-	88
Pernak kasvaimet	9	11
Hemangiosarkooma	-	9
Osteosarkooma	-	5
Suun alueen ja nielun kasvaimet	7	13
Vatsan seudun ja suoliston kasvaimet	7	7
Kiveskasvaimet	-	9
Imusolmukekasvaimet	5	8
Maksakasvaimet	4	2
Keuhkokasvaimet	3	2
Pään ja aivojen kasvaimet	2	0
*Muut:	-	19

*Mm. munuaiskasvain, munasarjakasvain, histiosytäärinen sarkooma, adneksaalinen hamartooma, kondrooma, rhabdomyosarkooma, mastsolukasvain, kasvain hännänjuuressa, kasvain varpaassa, kasvain sisäelimestä, anaalirauhaskasvain.

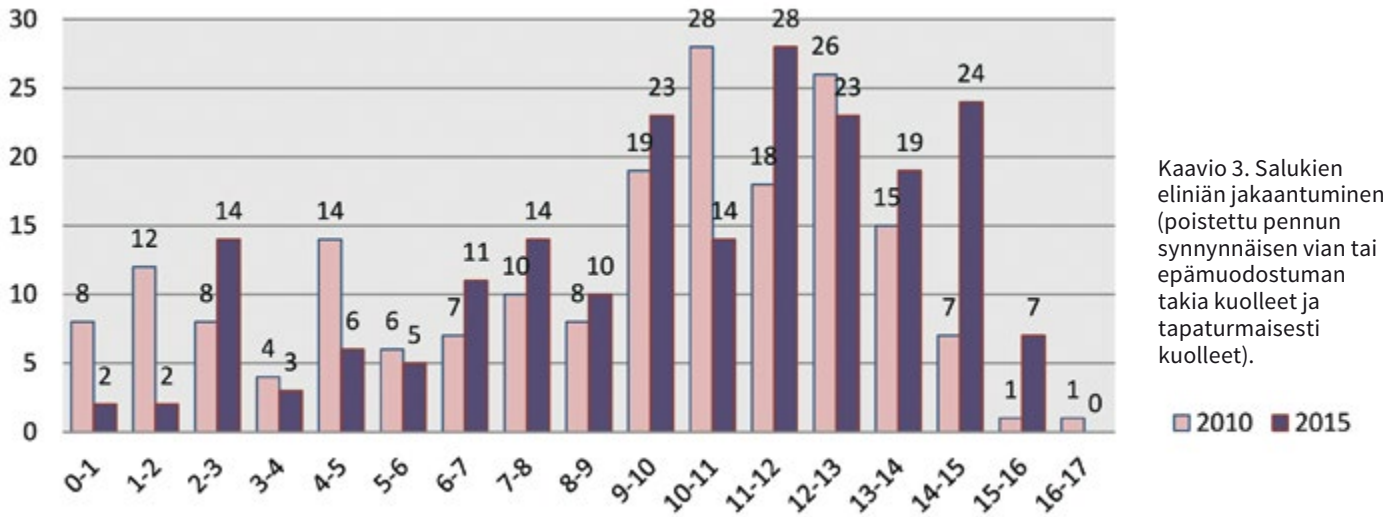
Taulukko 5. Allergiat, iho- ja karvaoireet, tulehdukset

Vuosi	2010	2015
Allergiat, iho-oireet, tulehdukset yms. Yhteensä (kpl)	175	107
Jatkuva kutina	33	23
Jatkuva/häiritsevä hilseily	29	10
Karvanlähtöä/karvattomia ihoalueita	54	28
Toistuvia tai jatkuvia vatsa-/suolistovaivoja	23	25
Toistuvia tulehduksia	70	63
Ruoka-aineallergia	37	26
Atopia	12	9

Taulukko 4.
Yleisin sairaustyyppi – Kasvaimet ja yleisimmät syövät tässä ja aiemmassa terveystutkimuksessa.

Taulukko 5.
Allergiat, iho- ja karvaoireet sekä tulehdukset ovat toiseksi suurin sairausryhmä 14,7 prosentilla.

Taulukko 6.
Sydänsairaudet, kolmanneksi yleisin sairausryhmä.

2-vuotiaana. Ryhmän kaikki muut oireet ovat edelliseen kyselyyn verrattuna vähentyneet, mutta vatsa- ja suolistovaivat ovat edelleen yhtä yleisiä.

Toistuvia tulehduksia oli 63 koiralla: korvatulehduksia 38, iho- ja tassutulehduksia 13, silmätulehduksia 10, virtsatie-tulehduksia 9 ja ientulehduksia 7 koiralla. Toistuvia tulehduksia sairastavista 19 ilmoitti myös muista tähän ryhmään kuuluvista oireista. Taulukossa 5 on selvitetty mitä sairausryhmä pitää tarkemmin sisällään.

Sydänsairaudet

Kolmanneksi yleisin ryhmä oli sydänsairaudet, 12,6 %. Määrä on kasvanut, sillä sydämiä ultrataan ja niiden todellisesta tilasta ollaan paremmin selvillä kuin aiemmin.

Vuosi	2010	2015
Sydänsairaudet yhteensä (yksilöitä kpl)	58	92
Sydämen sivuääni	27	72
Sydämen vajaatoiminta	18	13
Rytmihäiriöitä		16
Sydämen laajentuma	12	13
Dilatoiva kardiomyopatia	9	16
Endokardioosi	8	25
Synnynnäinen sydänvika	1	1
Pulmonaalistoosi		1
Muu*	6	3

* eteisvärinä, trikuspidaalidysplasia

Ultraäänitutkimuksessa kävi 291 koiraa, tasan 10 kertaa enemmän kuin edellisessä kyselyssä! Holter-tutkimukseenkin oli osallistunut 36 koiraa (3 salukia vuonna 2010).

Virallisessa sydänkuuntelussa oli käynyt peräti 322 salukia (102 salukia vuonna 2010).

Sivuääni oli todettu joko kuuntelussa tai ultrassa 72 salukilla. Näistä 54 oli vahvuudeltaan 1–3 ja vain 8 koiralla oli asteeltaan 4–5 oleva sivuääni. 10 koiran kohdalla sivuäänän voimakkuutta ei ollut ilmoitettu, mutta näistä monella se oli ”pieni” tai ”merkityksetön”.

Yli puolella (40 kpl) sivuäänän raportoineista oli kuitenkin myös jokin muu sydänsairaus. Eli vaikka osa sivuäänistä on harmittomia eikä pahene iän myötä, monissa tapauksissa sivuääni on ensimmäinen oire sairaudesta. Sivuuäänän syy on

Eniten, peräti noin joka neljännellä, oli erilaisia kasvaimia tai syöpiä (23,0 %) ... Jos tilastosta poistetaan nuo yleensä harmittomat, keskimäärin vasta 9-vuoden jälkeen esiintyvät lipoomat, kasvainten tai syöpien lukumääräksi saadaan 114 (15,6 %). Lipoomien kanssa tai ilman, kasvaimet ja syövät ovat silti runsaslukuisin yksittäinen sairausryhmä.

Taulukko 7. Autoimmuunisairaudet

Vuosi	2010	2015
Autoimmuunisairaudet yhteensä (kpl)	40	51
SLE (Systeeminen lupus erytematosus)	1	-
Immuunivälitteinen hemolyyttinen anemia (IMHA /AIHA)	10	7
Trombosytopenia	16	15
Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi)	10	16
IMPA (autoimmuuni polyartriitti)	3	1
SLO (Symmetrical lupoid onychodystrophy)	-	3
Steriili aivokalvontulehdus (A/M l. arteritis/meningitis, SRMA)	-	1
*Muu	7	9

* Krooninen luomirauhasen tulehdus, cutaneous lupus erytematosus (CLE), eusenofilia, ai-tyreodiitti, kurkunpään halvaus -epäily (LP: laryngeal paralysis), vaskuliitti

aina tärkeää selvittää ultraäänitutkimuksella.

Koska sivuääni ei kuitenkaan aina tarkoita sairautta, tarkastellaan vielä sydänsairauksien määrää, kun niistä vähennetään koirat, joilla sivuääni oli ainoa löydös (32 kpl). Varsinaisia todettuja sydänsairauksia jää 60 koiralle, eli 8,2 prosentille vastanneista. Tällä prosenttimäärällä sydänsairaudet säilyvät kolmanneksi suurimpana sairausryhmänä.

Rytmihäiriöitä raportoitiin sekä dilatoivaa kardiomyopatiaa (DCM) että endokardioosia sairastavilla. Lisäksi kuudella koiralla oli raportoitu rytmihäiriöitä ilman muita todettuja sydänsairauksia. DCM:aa sairastavista koirista yhdeksällä kuului sivuääni asteella 2/6–5/6. Vastaavasti kahta lukuun ottamatta kaikilla endokardioosia sairastavilla kuului sivuääni, asteiltaan 1/6–5/6.

Sydänsairauksiin sairastutaan synnynnäisiä vikoja ja sydämen vajaatoimintaa lukuun ottamatta tyypillisesti 6–7 vuoden iässä. Synnynnäiset viat ilmenevät yleensä aiemmin ja sydämen vajaatoiminta myöhemmin. Taulukkoon 6 on koottu eri sydänsairauksien osuudet kokonaismäärästä.

Autoimmuunisairaudet

Neljänneksi yleisimpiä olivat immuunivälitteiset sairaudet, 7,0 %. Näistä eniten esiintyi kilpirauhasen vajaatoimintaa (16 kpl), jonka määrä näyttää kasvaneen. Kasvu johtuu todennäköisesti ainakin osittain siitä, että Yliopistollisessa eläin-

sairaalassa Wibergin sydäntutkimukseen kuului laaja verenkuva-analyysi. Kilpirauhasarvoja on siis tutkittu paljon aiempaa enemmän. Verisairauksista trombosytopeniaa oli lähes sama määrä kuin viimeksi, ja IMHA/AIHA:n määrä väheni muutamalla.

Ryhmän sairaudet alkoivat oireilla keskimäärin 4–5-vuotiaana. Trombosytopenian ja IMHA:n puhkeamiskä on tyypillisesti kuitenkin alempi, noin 3 vuotta, mutta vaihteluväli on näissäkin suurta. 1,5-vuotias oli nuorin ja 12-vuotias vanhin ai-verisairauteen sairastunut koira. Yksi koira oli sairastunut sekä IMHA:an että trombosytopeniaan, ja kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavista kahdella oli todettu myös ai-verisairaus.

24 koiralla esiintyi ai-sairauksien lisäksi myös allergioita, tulehduksia, vatsa- ja suolistovaivoja tai iho- ja karvaongelmia. Allergiat ja iho-ongelmat ovat yhteydessä yleensäkin huonoon immuunivasteeseen.

TgAA-testi oli tehty 58 koiralle, joista 2 kpl oli positiivisia. Täydellinen kilpirauhaspaneeli oli tehty 114 koiralle. Näistä suuri osa on oletettavasti Wibergin sydäntutkimukseen osallistuneita koiria. Taulukossa 7 kerrotaan tarkemmin eri autoimmuunisairauksien esiintymisestä.

Tässä ensimmäisessä raportissa käsiteltiin vastausprosentit, kuolinsyyt ja -iät sekä yleisimmät sairausryhmät. Jatkamme asioiden käsittelyä kevään 2016 Saluki-lehdessä. •